

Изх. No 33-170/14.10.2022

До

Министерски съвет, s.minkov@government.bg

Министерство на околната среда и водите, hstoev@moew.government.bg

СТАНОВИЩЕ

По Проект на Дългосрочна стратегия за смекчаване на изменението на климата до 2050 г. -
обществената консултация със срок 14.10.2022

https://strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=7128&fbclid=IwAR1UliotTT8_iGuf5HBh9f2TRjSyrHYPrzgYrUDcvby3fI2RP4heNHQkRGo

I. Основни характеристики на документа

Проектът за ДССИК-2050 съдържа два основни порока, които го правят негоден за целите, за които е изготвен.

Първият порок на този проект е липсата на Екологична оценка според изискванията на Директива 2001/42/ЕО относно оценката на последиците на някои планове и програми върху околната среда (Директивата за

Проектът "Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда," се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

стратегическа екологична оценка, СЕО) и на Закона за опазване на околната среда (ЗООС), както и липса на Оценка за съвместимостта според ЗООС и Закона за биологичното разнообразие.

В т. 10 от Преамбюла на Директива 2001/42/ЕО ясно се казва:

„Всички планове и програми, които се изготвят за няколко сектора, и които определят рамка за бъдещо съгласие за осъществяване на проекти, вписани в приложения I и II към Директива 85/337/ЕИО на Съвета от 27 юни 1985 г. относно оценката на въздействието на някои публични и частни проекти върху околната среда (1), както и всички планове и програми, които са определени, че изискват оценка по силата на Директива 92/43/ЕИО на Съвета от 21 май 1992 г. относно опазването на естествените местообитания на дивата флора и фауна (2) има вероятност да причинят съществени последици върху околната среда и по правило следва да подлежат на системна екологична оценка.“

Еднозначен е и текстът на чл. 4, т. 1:

„1. Екологичната оценка, предвидена в член 3, се извършва по време на подготовката на даден план или програма и преди приемането им или внасянето в законодателна процедура.“

Ясен е и чл. 8, според който на практика не може да се приеме един стратегически документ, ако той не е отчетел резултатите от ЕО, вкл. и становищата на обществеността:

„Екологичният доклад, изготвен в съответствие с член 5, изразените становища в съответствие с член 6 и резултатите от трансгранични консултации, проведени в съответствие с член 7, се вземат предвид по време на изготвянето на плана или програмата и преди тяхното приемане или внасяне в законодателна процедура.“

Глава Шеста на ЗООС ясно посочва кога се извършва ЕО.

Чл. 81, ал. 1, т. 1.: екологична оценка се извършва на планове и програми, които са в процес на изготвяне и/или одобряване от централни и териториални органи на изпълнителната власт, органи на местното самоуправление и Народното събрание;

Чл. 81, ал. 3: Екологична оценка на планове и програми се извършва едновременно с изготвянето им, като се вземат предвид техните цели, териториалният обхват и степента на подробност, така че да се идентифицират, опишат и оценят по подходящ начин възможните въздействия от прилагането на инвестиционните предложения, които тези планове и програми включват.

Чл. 81, ал. 5: За плановете, програмите и инвестиционните предложения или техните изменения или разширения, попадащи в обхвата на оценките по ал. 1, се извършва и оценка за съвместимостта по реда на чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие.

Видно е, че ДССИК-2050 безусловно попада в обхвата на чл. 85, ал. 1 за задължително извършване на ЕО, доколкото покрива секторите селско стопанство, горско стопанство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, промишленост (индустрия), устройствено планиране (жилищен сектор и административни сгради) и очертава рамка за развитие до 2050 г.

Чл. 85, ал. 1: Екологичната оценка е задължителна за плановете и програми в областите селско стопанство, горско стопанство, рибарство, транспорт, енергетика, управление на отпадъците, управление на водните ресурси и промишленост, включително добив на подземни богатства, електронни съобщения, туризъм, устройствено планиране и земеползване, когато тези плановете и програми очертават рамката за бъдещото развитие на инвестиционни предложения по приложения № 1 и 2.

Липсата на становище или решение по ЕО е достатъчно условие щото ДССИК-2050 да бъде отхвърлена:

Чл 82, ал. 4: Екологичната оценка на плановете и програми завършва със становище или решение на компетентния орган по чл. 84, ал. 1. Влязлото в сила становище или решение е задължително условие за последващото одобряване на плана или програмата. Органите, отговорни за одобряване и прилагане на плана или програмата, се съобразяват със становището или решението и с поставените в тях условия, мерки и ограничения.

Вторият порок на проекта е посочен многократно в текста. Тук може би е обобщен най-добре:

Проектът “Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда”, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

„3. Принципи

...

Дългосрочната стратегия започва с ИПЕК, без да се ангажира с конкретна стратегия за постигане на дългосрочните цели, като вместо това посочва пътищата за развитие на енергийната система след 2030 г., за да бъдат спазени целите за значително намаляване на емисиите.

По този начин изходната точка до 2030 г. става ИПЕК, което предполага, че коренните промени следва да се случат през периода 2030-2040 г.“ (Стр. 16)

Самият ИПЕК съдържа серия грешки, неточности и вътрешни противоречия. ИПЕК също така **никога не е подлаган на ЕО и ОС** по силата на ЗООС, факт, който обезсилва неговото приемане и съществуване като валиден документ. Въпреки това той е посочен като първи етап от самата дългосрочна стратегия – път за развитие, който трябва да се следва до 2030 г. С други думи един **сам по себе си порочен планов документ** се обляга изцяло на **друг порочен планов документ**, приемайки неговите цели, прогнози и препоръки за действие за свои за 1/3 от периода, за който се изготвя първият документ. При това за началната 1/3 от периода, което залага рискове и провали за целият период на действие до 2050 г.

Смятаме, че **само заради наличието на тези два порока**, сегашният проект за ДССИК-2050 на България **трябва да бъде отхвърлен**. Дори спешното извършване на ЕО и ОС на Дългосрочната стратегия няма да промени това, защото така или иначе вторият порок е неотстраним към момента на обсъждане. Той би могъл да бъде изправен по един от следните два начина:

1. Да се изготви нова ДССИК-2050 с ЕО и ОС, която изключва ИПЕК като своя основа за развитие на декарбонизацията до 2030 г.
2. Приемането на ДССИК-2050 да бъде прекратено до извършването на адекватна ревизия на ИПЕК, при която се проведат ЕО и ОС, като след това самата Дългосрочна стратегия бъде подложена на ЕО и ОС.

При втория вариант трябва да бъде спазена описаната последователност на действията, в противен случай, ако ИПЕК не получи положителни решения по ЕО и ОС, той няма как да бъде част от ДССИК-2050. В такава ситуация ще се наложи преминаването към първия вариант за действие.

II. По организацията и яснотата на текста

Макар да изглежда добре организиран и подреден, текстът е трудно разбираем най-малкото поради това, че:

1. Не е посочена целта на ДССИК-2050. Цитират се цели на ЕС, на ИПЕК, на НПВУ, но никоя от тях не се отнася до това, какво всъщност трябва да постигне като **краен продукт** дългосрочната стратегия за справяне с изменението на климата до 2050 г. на България. Твърдението, че дългосрочната стратегия „посочва

различните варианти за постигане на целите“ (стр. 8) не отговаря на въпроса каква е реалната задача, поставена на консултанта за изпълнение. Трябва да отбележим, че след като приемаме за водеща целта „ЕС да постигне неутралност по отношение на климата към 2050 г. – икономика с нетни нулеви емисии на парникови газове“¹, то резултатите от настоящия проект не я постигат, доколкото предлагат пътищата за достигане на по-малко от 100% нетни нулеви емисии (ННЕ). Дори да приемем, че глобалната цел на ЕС би могла да се постигне като някои държави постигнат по-малко от 100% ННЕ, за сметка на други, които постигат по-голямо намаление (повече от 100% нетни емисии), то консултантът е длъжен да посочи за сметка на кои членки на ЕС България може да си позволи да не се цели в 100% ННЕ към 2050 г.

- В т. 4 най-напред са посочени като „идентифицирани“ три различни сценария: WEM, WAM, WAM+ (стр. 16), а по-надолу се казва, че за да се определят „количествено“ възможните сценарии за България са „адаптирани“ два „дългосрочни стратегически сценария“: ElecEE и NC (стр. 17). В таблица 2 (стр. 22) са посочени пет сценария. От таблица 3 (стр. 23) изглежда, че сценариите са три. От следващите таблици по-нататък в текста (таблица 4 и следващи) излиза, че се разглеждат общо седем сценария: един по ИПЕК, два на базата на ElecEE и четири – на базата на NC. Пита се: колко в крайна сметка са сценариите и как са комбинирани?
- Не е ясна логиката на наличието на самостоятелен „сценарий ИПЕК“ след като се твърди, че ИПЕК е **общата основа** за всички сценарии след 2030 г. Според множество независими становища на граждански организации, ИПЕК е лош сценарий дори до 2030 г., какво остава да бъде използван до 2050 г.!
- Липсват **подробни описания** на всеки един от седемте сценария поотделно (например в приложения), така че да можем да оценим по-коректно общите неща и разликите между тях. Описанията в текста са недостатъчни, още повече, че дори т. нар. „успешни при всички условия елементи“ подлежат на количествени оценки, които липсват. „Много високо“ „изключително високо“ или „ниско“ не означават нищо като количествени измерители за каквото и да било.
- Описанието на използвания модел (B)EST е неясно. Не са представени възможностите и ограниченията му. За описанието на възможностите му са използвани неясни термини като „явно пазарно равновесие“, „енергиен капитал“ и др. В Интернет не се намира допълнителна информация за този модел, нито за проекта, по който се твърди, че е създаден.
- Описанието на сценариите, доколкото го има и сравненията на избрани изчисления чрез таблиците в текста не е достатъчно, за да се прецени адекватността на всеки от моделите. Очаква се да приемем на доверие заключенията на авторите.
- Налице са текстове, които очевидно са лош превод от други езици на български, поради което е трудно да се разбере какво искат да кажат авторите.

1 <https://www.consilium.europa.eu/en/topics/climate-neutrality/>

Проектът „Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда“, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

Направен е опит сценариите да бъдат представени от различни ъгли (емисии, видове горивна база и т.н.), но всъщност тяхното представяне е неясно и объркващо. Няма приложения, които ясно да опишат всеки сценарий поотделно. В този смисъл трудно биха могли да се намерят количествените и качествените разлики и да се установи поне приблизително адекватността на дадените в таблиците.

Има неясноти за сценариите, вкл. техните адаптации за България, които изглежда са по някаква обща матрица за всички държави. Налице са данни и тези, които трудно биха се приели за важни в случая с България (напр. по отношение препоръките за използване на природен газ). В същото време съпоставката на данните показва, че „адаптирането“ на сценариите представлява поредния опит да се изпълнят желанията на енергийните лобита да не се осъществява бърз и съществен енергиен преход в страната, а да се запазят досегашните схеми, зависимости, политически обвързаности и корупционни потоци.

Накрая, **липсват две много важни части**, които смятаме за задължителни:

1. Част, която да прави сравнителен анализ по най-важните критерии между всички сценарии и да ги ранжира така, че да е ясно кой или кои от тях заслужават да бъдат предпочетени пред останалите и защо.
2. Част, която да препоръча срокове за ревизия и подобряване на самата стратегия и процедурите, по които това да се случва.

Направеният в края на документа (стр. 95-98, глава 7.9 Въздействия върху околната среда) опит за частичен сравнителен анализ (за движението на нивата на емисии от ПГ), както и някои коментари за системните разходи при различните сценарии са недостатъчни, за да даде стабилна основа за политически избор на сценарий (или на комбинация от сценарии) за бъдещото развитие. Важният раздел в тази глава „Рискове, свързани с изменението на климата и уязвимостта на околната среда в България,, (стр. 99-101) е много кратък, съвсем общ и не дава конкретни насоки за управление на все по-големите рискове от климатичните промени у нас, с което да надгради оценката на тези рискове от 2014 г.

Отказът на консултантите да се ангажират с конкретна стратегия, а вместо нея да посочат само пътища за достигане на целите, както са записали в т. 3, без дори да им направят комплексен сравнителен анализ, е непродуктивен подход. След като са избрани да изготвят дългосрочната стратегия, от тях очевидно се очаква да предложат нещо по-добро от неясно представени сценарии и таблици с цифри, но без достатъчно обяснения. Тук дори не са представени необходимите начални анализи (PEST, SWOT и др.), а се приема, че направените такива за целите на Националната стратегия за адаптация към изменението на климата и Плана за действие до 2030 г. на Република България са достатъчни.

III. По конкретни проблемни допускания, тези и заключения

1. Още в точка първа, **Преглед и процес на определяне на стратегията**, намираме фундаментално погрешната изходна база на Дългосрочната стратегия:

„Целите на Република България (България) в областта на климата са изложени в Интегриран план в областта на енергетиката и климата на България за периода 2021 – 2030 г. (ИПЕК) и са заложиени чрез мерките в Плана за възстановяване и устойчивост. ИПЕК цели да разгледа задълбочено възможните препятствия и решенията, свързани с амбициозните цели за подобряване на енергийната ефективност, източниците на електрическа енергия и енергията от възобновяеми източници (ВИ) чрез оптимизиране на обмяната на информация и усилия на междупрофесионалното и техническо ниво.“

ИПЕК е неамбициозен, някои от целите му слизат дори под средните за ЕС, без да има адекватни аргументи за това. За да се „докаже“, че България изпреварва другите страни в постигането на целите за ВЕИ, продължава налагането на лъжата за постигнати 20+ процента потребление на енергия от ВЕИ в България. Тази лъжа е официално заложиена в двата национални доклада за напредъка на България в насърчаването и използването на енергията от възобновяеми източници и се състои в това, че като ВЕИ са отчетени и неприемливи форми на използване на горската биомаса: в остарели типове печки за отопление (директно изгаряне) и при лошо качество (неизсъхнала дървесина).

Тъй като крайният резултат на всички допускания, предложения, пресмятания и анализи зависи в крайна сметка от ИПЕК, а е очевидно, че консултантите са приели на доверие, че той е висококачествен документ и с голяма степен на вероятност ще изпълни поставените в него цели, тук прилагаме наш предишен анализ на ИПЕК, в който са разкрити многобройни негови му слабости, повечето от които остават в сила и след неговото окончателно приемане от Министерския съвет.²

Този документ са в подкрепа на твърдението ни, че ИПЕК е абсолютно компрометиран и некачествен документ, и дори да приемем, че е методологически правилно да се използва за основа на дългосрочни сценарии за климата, на практика включването му в ДССИК-2050 рискува да доведе до **тежки провали** още в края на сегашното десетилетие.

---

2 Приложение № 1: „Европейската комисия критикува тежко ИНПЕК, рисковете за бързо споразумение и загуба на европейски средства се увеличават“ („Зелени закони“, декември 2020 г.)

Проектът “Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда”, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

От своя страна **НПВУ** също не покрива всички необходими дейности (реформи, инвестиции), които трябва да се направят, за да се постигнат дори тези неамбициозни цели. Например НПВУ не определя срокове за затваряне на въглищните централи, а заложените инвестиции за енергийна ефективност запазват ниския тренд на реновиране на сградния фонд (1-3%/год.).

Отбелязваме, че в тази точка липсва информация за още един важен стълб: българските цели и дейности, заложените за изпълнение по програмата **REPowerEU**.

2. В точка 4, **Анализ на сценариите**, правилно е избран подходът да се предложат няколко – в случая три – сценария за развитие. Също така правилно е подходено да не се залага на един вид технология – нещо, което така или иначе е невъзможно да се случи.

Частично правилно са определени първите два, а правилно – третият от определените като „успешни при всички условия“ елементи.

Налице са и **четири съществени грешки**, които отново водят до увеличаване на риска от непостигане на целите за декарбонизацията.

На първо място не може да има сценарии, в които са налице проблемни допускания за развитието на енергийния сектор, като използване на ядрената енергетика до 2050 г. и след това, използването на CCS технологии за газ и биомаса, и др. Специално ядрената енергетика се мъчи да реши едни и същи проблеми с безопасността и с ядрените отпадъци вече 70 години и резултатът след трилионни субсидии е незадоволителен. Не виждаме защо се очаква, че това положение ще се промени в следващите 20-30 години.

На второ място – отново поради безкритичното приемане на ИПЕК за първи етап от ДССИК-2050 – не се разглеждат и оценяват възможностите и ограниченията на предложените в него политики и технологичните решения към тях (както съществуващи и действащи, така и в процес на разработване и въвеждане). Както неколккратно повтаряме – в сегашния си вид ИПЕК е едно от най-слабите звена за всяка политика, свързана с измененията на климата.

На трето място, наличието на размити или спорни формулировки на първите три „успешни при всички условия“ елементи, увеличава рисковете за крайната цел.

- в първия елемент, трябва да се прецизира „оползотворяването на отоплението“ и дали това не влиза в противоречие с третия елемент;

- от втория елемент трябва да отпадне формулировката за „нулеви емисии на въглероден диоксид от изгаряне на фосилни горива“.

На четвърто място, определеният като „успешен при всички условия“ елемент, „Разработване на горива за битови нужди от биомаса и газ чрез модерни технологии“ е неприемлив по следните причини:

- включването на „газ“, без да се определи какъв точно газ ще се използва. Не подлежи на дискусия е, че това не може да бъде природен (изкопаем) газ, без значение технологията на добива му (конвенционален, шистов и др.) или начините на преноса му до потребителите (тръбен, втечен – с танкери, и т.н.);
- по същият начин стои и въпроса с „биомасата“. В този случай имаме отдавна известни проблеми, свързани с използването на биомаса за енергийни нужди: масови сечи и обезлесяване, въвеждане на инвазивни дървесни видове за енергийни нужди (напр. пауловнията), неизползване на отпадъчната биомаса от земеделието и горското стопанство и др.;
- най-накрая липсва и определение на понятието „модерни технологии“. Необходимо е най-малкото те да бъдат определени чрез ограниченията по отношение на емисиите на газове, замърсяванията на водите, получаването на отпадни продукти и други (съществуващи или потенциални) вредни въздействия върху човешкото здраве и природата.

В допълнение отбелязваме и липсата на цитираната „количествена оценка на сценариите“ (стр. 17), което е още една причина да не се приемат тези неясноти във формулировките и спорни технологични решения.

3. Твърдението, че „сценариите постигат между почти 80 % намаление на емисиите на парникови газове за сценариите с 2,0°C и между 83 % и 84 % за сценариите с 1,5°C, в сравнение с нивата от 1990 г.“ (т. 4.8 Ключови резултати, А. Намаляване на емисиите, стр. 25) показва още един съществен проблем на ДССИК-2050 – **към 2050 г. българската икономика не постига климатична неутралност** по никой от предлаганите сценарии.

4. Сравнението между фигура 1 (стр. 27) и фигура 2 (стр. 28) показва, че в някои от сценариите се залага на **гигантско увеличаване** на износа на електроенергия между 10 и 40 ТВтч към 2050 г. В същото време се твърди (Таблица 22, стр. 64), че само в два от сценариите се предвижда износ на електроенергия от 8 ТВтч. Докато не се

Проектът “Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда”, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

изчисти това противоречие, ще смятаме, че е налице поредното доказателство, че ДССИК-2050 обслужва целите на енергийни лобисти. Особено фрапираща е фигура 3 (стр. 29), на която се вижда, че производството на енергия от ВЕИ е между 1/3 и 50% от прогнозното производство. Това се потвърждава на стр. 38, където се предвиждат „42 % - 51 % дял от ВИ в електроенергийния сектор“. Виждаме, че става дума за тотално извращение на принципите и целите на „Зелената сделка“ и на енергийния преход.

5. Интересно е какво се крие зад твърдението, че „съществуващите и планираните мерки до 2030 г. ще бъдат удължени до 2050 г.“ (стр. 29, стр. 33)? Мерките, планирани до 2030 г. са – както вече стана дума – са крайно неамбициозни и скриващи опитите за запазването на сегашното статукво.

6. Какво означава твърдението на стр. 30 „рационализация на железопътната мрежа“? До момента под това се разбира закриване на жп линии, които са обявявани за „непечеливши“ през 90-те години на ХХ век.

7. Твърденията на стр. 30-31 за разширяване на централната отоплителна мрежа, за регионално централно отопление, за масово въвеждане на газификацията – директно в бита и чрез централни и локални отоплителни системи са откровени глупости.

8. Предлаганата средносрочна газификация на индустрията (стр. 31) също не е адекватна на фона на развитието на газовата война Русия – Европа.

9. Въпреки че 10 % от всички емисии, различни от CO₂, най-вече метан, се падат на селското стопанство, в т. 5. Мерки за намаляване на емисиите на парникови газове, сектор Селско стопанство (стр. 31) не са определени мерки, а само цели и приоритети. Никакви мерки в сектора не са определени нито в този раздел, нито в следващите, в които става дума за сектора.

10. Глава 6 (стр. 35 и следващи) като цяло е неясна в твърденията си. Една възможна причина да се е получил такъв резултат е, че на консултанта е била поставена задачата да не предлага сценарии, които да доведат до сериозни реформи в сектора „Енергетика“.

11. Необосновано с никакви доказателства за реалния потенциал е твърдението „започвайки от 2030 г., увеличаването на производството на енергия от ВИ се дължи **главно** на по-нататъшното развитието на вятърни съоръжения, тъй като се очаква нетният инсталиран капацитет на тези съоръжения да се увеличи от приблизително 1,1 GWe през 2030 г. до над 5,5 GWe през 2050 г.“ (стр. 39). Но на стр. 41 четем: „очаква се вятърни съоръжения на сушата да претърпят най-голямо увеличение, нараствайки от нетна инсталирана мощност от 0,8 GW през 2030 г. до над 7 GW през 2050 г.“. Разликата е значима.

12. Същите разлики четем и за фотоволтаиците. На стр. 39: „Освен това инсталираните мощности на слънчевата фотоволтаична енергия ще се увеличи с приблизително 74 % между 2030 г. и 2050 г.“, а на стр. 41:

„Фотоволтаичната слънчева технология също ще се увеличи значително с повече от 160 % през 2050 г. в сравнение с инсталираната мощност през 2030 г.“.

13. Пак на стр. 41: „В резултат на това тези два източника (вятър и слънце) ще представляват основните стълбове за спомагане на прехода към въглеродна неутралност в сектора за производство на електрическа енергия, тъй като тези източници ще осигурят повече от 40 % от електрическата енергията, произведена през 2050 г.“ Да видим: мощно увеличение в пъти на инсталираните мощности за вятърна и слънчева електроенергия, за да имаме само 40-50% ВЕИ от тях. Балансите не излизат. Защо? Може би заради заложените десетки теравати за износ? Или за да докажем необходимостта от ядрена енергия, газ и лигнити? **10-12 ГВт такива мощности през 2050 г. от общо 21-30 ГВт** – това показва дали ДССИК-2050 работи за постигане на климатична неутралности или за бизнеса на енергийните лобита.

14. Ролята на технологиите за съхранение на енергия и на интелигентните мрежи е спомената едва-едва на стр. 42. Интересна е причината за това negliжиране.

15. Колко в крайна сметка ще е потреблението на електрическа енергия в транспорта през 2050 г. - 5600 ГВтч (стр. 40) или 6500 ГВтч (стр. 43)?

16. Сравнението между текста (стр. 43) и таблица 15 (стр. 44) за транспортния сектор също показва сериозни разминавания:

Текстът: „ Преходът се улеснява главно от електрификацията в сектора, тъй като потреблението на електрическа енергия в сектора ще достигне повече от 6500 GWh през 2050 г., потвърдено от нарастващия дял на ВЕИ енергията. Освен това постепенното заместване на конвенционалните биогорива с биогорива от ново поколение

Проектът “Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда, се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

и въвеждането и разработването на водород също ще играят важна роля в декарбонизацията на сектора. Тези три източника ще представляват почти 60% от общото крайно потребление на енергия през 2050 г., както е описано по-долу“. Таблицата показва, че **само в един от сценариите** общият процент на електроенергия от ВЕИ, биогорива от ново поколение и водород надхвърля 60%, и в още един е 59%, докато в останалите варира между 47 и 55%.

17. Докато сценариите работят за декарбонизацията на промишлеността след 2030 г., то твърдението, че „газта се появява като преходно гориво, тъй като потреблението му ще се увеличава до 2030 г. и ще спада след това, поради това, че някои процеси се електрифицират (прякото използване на газ ще намалее от повече от 9 000 GWh през 2030 г. до приблизително 1200 GWh през 2050 г.).“ (стр. 48) трябва да бъде преразгледано, доколкото вече е ясно, че този „преход“ трябва да се съкрати във времето преди 2030 г.

18. По същата причина газът не може да бъде „преходно гориво“ за жилищния сектор до 2030 г. (стр. 49). Енергийно и финансово безсмислено е да се увеличава газификацията на домакинствата за следващите 8-10 години, само за да започне след това нейното ликвидиране.

19. Консултантът дължи пояснение за таблица 19 (стр. 49-50). Каква е ролята на отделната колона „слънчева енергия“, след като има колони „топлинна енергия“ и „електрическа енергия“? За пряко отопление или за електричество? Каква е ролята на „твърдите горива“, „течните горива“, „газ“ и „биомаса и отпадъци“? За директно изгаряне, за преобразуване в топлинна или електроенергия, за охлаждане? Защо в такъв случай няма „вятърна енергия“, след като отдавна има системи за преобразуването ѝ в урбанизирани територии?

20. По отношение на ролята на горските екосистеми и горското стопанство отбелязваме наличието на твърде смущаващи текстове.

- най-напред отбелязваме „залесяването“ не е екосистема (стр. 54);
- тезата за намаляващата роля на горите в поглъщането на CO₂ с нарастване на възрастта им отдавна не е доминираща. Напротив, тя е оборена с научни аргументи. Смятаме, че тази теза се прокарва с цел да се даде обосновка за масови сечи в старите гори, което е голям проблем от гледна точка на опазване на биологичното разнообразие;
- изводите на стр. 54 смятаме за грешни, правени при липсата на баланс на дървесината и баланс на CO₂;
- не се отчита фактът, че старите гори работят по друг положителен механизъм за климата – като кондиционери за водозадържане и като резервоари за биоразнообразие. Младите бързо растящи гори, трупаци CO₂ в стъблата и клоните си, са най-ефективни. Но все още самата работа по залесяването, включваща всички операции от семето до отглеждането на фиданки до 4-6 години е с въглероден отпечатък, който може да занули ползата.

В крайна сметка основното е не само колко CO₂ се поглъща и отдава, а колко се задържа за дълги периоди – което е качеството на старите, вековни гори.

В тази връзка отново се проявява липсата на повече информация за (B)EST модела и на изходните данни, заложи в него. Убедени сме, че на базата на текстовете за горите, в модела са заложи погрешни допускания и съответно са получени спорни резултати.

21. Смятаме, че е нужно да бъдат представени повече изходни данни за допусканията и изчисленията в Глава 7.1 Макроикономически въздействия, стр. 57-66. Доколкото тук се показани резултати от пресмятанята за бъдещия въглероден интензитет и необходимите финансови разходи за неговото постигане, както и за баланса на горивата, показаната информация е крайно недостатъчна, за да бъде оценена адекватно.

22. Абсолютно теоретично и схематично, на база на информация от чужди източници, е развита глава 7.2. Социално въздействие (стр. 66-69). Няма никакви прогнози какви са очакванията за трансформация на пазара на труда, заетостта и други ключови данни, още повече, след като в предната глава 7.1. се твърди, че се очаква постоянен спад на населението за целия период до 2050 г.

23. В глава 7.3 Енергийна система, точка D „Очакван напредък в прехода към икономика с ниски емисии на парникови газове“, за пореден път се предлага един-единствен сценарий, независимо от уж наличните 6 или 7: „До 2050 г. се очакват значителни промени в енергийния микс в България. Преходът започна през 2020 г., но ще се засилва след 2030 г. Електрификацията на енергийния микс е доминантен процес.“ За пореден път поставяме въпроса каква е причината **да няма сценарий със засилена електрификация на база ВЕИ в периода до 2030 година?**

24. Цяла серия въпроси могат да бъдат зададени към изчисленията за намаление на емисиите в секторите „Транспорт“, „Жилищен“, „Селско стопанство“, „Горско стопанство“, „Управление на отпадъците“. Навлизането в тези подробности обаче няма да промени съществено критиките по основните проблеми, споменати дотук. Все пак ще поставим един въпрос от съществено значение, чийто отговор липсва в текста: предвижда ли който и да е от сценариите добив на енергия чрез изгаряне на битови отпадъци?

IV. Изводи

Проектът за Дългосрочна стратегия за справяне с изменението на климата до 2050 г. на Република България е документ с ниско качество, не отговаря на целта да даде стратегическата рамка за справяне с изменението на климата. Информацията за използваните данни и направените изчисления, не може да бъде проверена. Има

Проектът "Да си спомним за общуване: граждани и политици в диалог по политиките за опазване на околната среда," се изпълнява с финансовата подкрепа на Исландия, Лихтенщайн и Норвегия по линия на Финансовия механизъм на ЕИП. Основната цел на проекта е чрез повишаване на ангажираността на гражданите с околната среда и участието им при формулирането на политики да постигнем балансирано развитие и устойчиво използване на природните ресурси.

www.activecitizensfund.bg

фактически грешки и противоречия в данните за едни и същи показатели. Липсва информация, която е необходима, за да се направят разграничения между сценариите. Използвани са лошокачествени преводи на цели параграфи, което допълнително затруднява анализа. Няма отговори на множество въпроси, които би трябвало да са изяснени в текста. Липсва и сравнителен анализ на сценариите.

Освен липсите, неяснотите, грешките и противоречията, са налице и два съществени порока:

- липса на Екологична оценка и Оценка за съвместимостта на ДССИК-2050;
- залагане в основата на „стратегията“ (за 10-годишен период) на един сам по себе си неамбициозен и със съмнителни качества документ – Интегрираният план в областта на енергетиката и климата до 2030 г.“, който също не е преминал през процедурите за Екологична оценка и Оценка за съвместимостта.

Всичко казано дотук ни води до единственият възможен извод: този проект за дългосрочна стратегия за справяне с изменението на климата до 2050 г. **трябва да бъде отхвърлен.**

Приложение № 1: „Европейската комисия критикува тежко ИНПЕК, рисковете за бързо споразумение и загуба на европейски средства се увеличават“ („Зелени закони“, декември 2020 г.)

С уважение,

Вера Стаевска

Председател на УС на Сдружение за изследователски практики

Ръководител екип „Зелени закони“ www.zelenizakoni.com